

Maandoverzichten Walvisstrandingen 2018

Auteur G. Keijl

Maandoverzicht januari 2018

Maandag, 5 februari 2018

Na de hectiek van december was het in januari 2018 weer 'business as usual' wat betreft strandingen, misschien zelfs nog minder dan dat: er zijn 21 dode bruinvissen gemeld, duidelijk onder dan het meerjarig gemiddelde van 33. Andere soorten dan bruinvissen zijn niet gevonden.

De verdeling over het land was opmerkelijk: Deltagebied 13, Hollandse kust 1 (Julianadorp) en Waddengebied 7 (Texel 1, Vlieland 1, Ameland 5). Wat een verschil met vorige maand, toen er weliswaar ook 'maar' 23 dode bruinvissen zijn gemeld, maar toen wel van alle kustgedeeltes en van nagenoeg alle Waddeneilanden. Mogelijke grijzezeehondslachtoffers in januari 2018 zijn gevonden op Goeree, bij Julianadorp, op Texel en op Ameland.

Maandoverzicht februari 2018

Maandag, 5 maart 2018

Ook februari is rustig verlopen, net als januari. Er zijn 26 bruinvissen (en geen andere soorten) gevonden, een fractie meer dan vorige maand maar duidelijk minder dan het meerjarig gemiddelde (38). Alleen in februari 2005 en 2008 (beide 21) en februari 2015 (18) zijn er minder dode walvissen gemeld. Na 21 februari, toen de wind inmiddels in de oosthoek zat en daar bleef tot en met het eind van de maand, zijn nog maar 3 bruinvissen gerapporteerd.

In de Delta zijn deze maand 11 bruinvissen gevonden, in Zuid-Holland 2, in Noord-Holland 3 en in het waddengebied 10 (Texel 3, Ameland 2, Schiermonnikoog 1, Rottumerplaat 2, Groningen 1). Bij Goeree was waarschijnlijk weer een grijze zeehond actief, want uit die regio zijn 7 dode bruinvissen gemeld, voor zover zichtbaar alle aan flarden gescheurd. Er is 1 levende bruinvis gevonden (Texel 4 februari).

Maandoverzicht maart 2018

Maandag, 16 april 2018

Al jaren is maart topmaand wat betreft strandingen. Maart 2017 zat ver onder het gemiddelde tot dan toe, met slechts 32 meldingen en maart 2018 zit daar zelfs nog wat onder met 26 meldingen, precies evenveel als februari dit jaar. Het maartgemiddelde over 2005-2017 is 59, wat vooral stek beïnvloed is door maart 2013 met 111 strandingen.

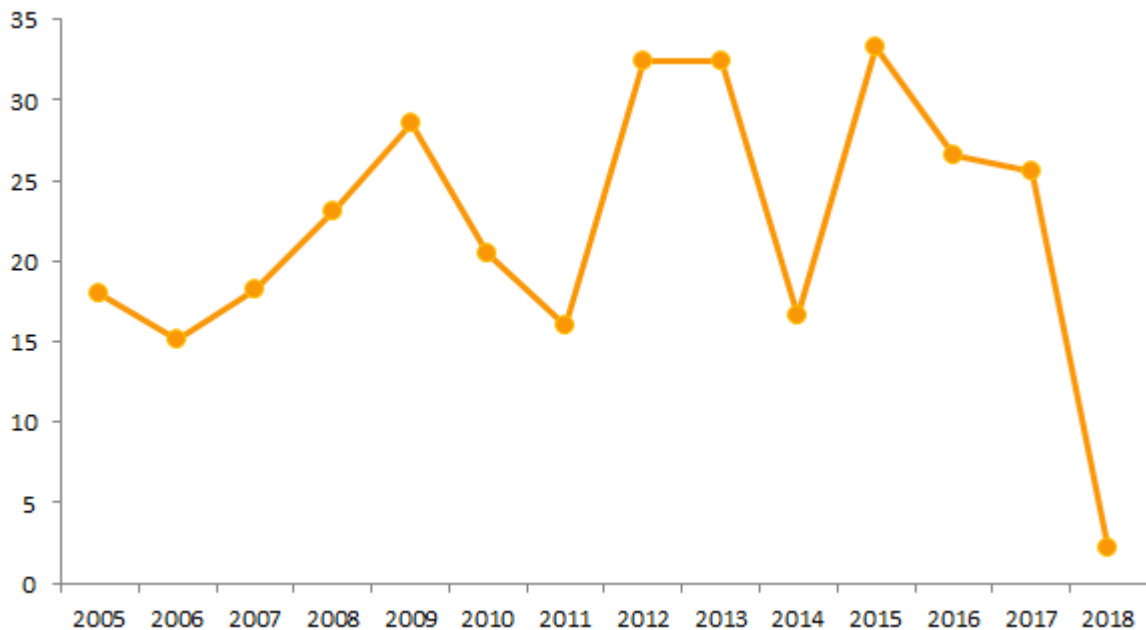
Er zijn alleen bruinvissen gemeld, de meeste dit keer uit het Waddengebied (10: Texel 3, Vlieland 1, Terschelling 2, Ameland 2 en de Friese vastelandskust 2). Uit de Delta zijn 6 dode bruinvissen gemeld (waarvan 1 uit de Oosterschelde) en uit Zuid-Holland en Noord-Holland elk 5. Er is 1 bruinvis levend gestrand (26 maart, Koehool).

Maandoverzicht april 2018

Woensdag, 2 mei 2018

Na een rustige maand maart is het aantal strandingen in april dit jaar toch toegenomen. Met 47 strandingen zaten we zelfs boven het meerjarig gemiddelde van 43. Uitschieters naar boven waren april 2013 met 111 meldingen en april 2006 met 73. Andere aprilmaanden met een hoger aantal strandingen dan gemiddeld zaten dicht bij het aantal van dit jaar.

De meeste meldingen kwamen uit het Deltagebied (21 dieren: 18 van de kust, 3 uit de Oosterschelde). Van Zuid-Holland is slechts 1 melding ontvangen, van Noord-Holland 6 en uit het Waddengebied 19 (Texel 5, Vlieland 4, Terschelling 1, Ameland 7, Schiermonnikoog 2). Het lage aantal strandingen in Zuid-Holland is opmerkelijk. In andere jaren schommelt het aandeel van de Zuid-Hollandse kust tussen 15-33%, dus 2% dit jaar (zie figuur) is wel heel erg laag. Enkele jaren geleden was het aantal strandingen voor de Noord-Hollandse kust opvallend laag, wat wel in verband is gebracht met omvangrijke werkzaamheden voor de Hondsbossche Zeewering.

Figuur 1. Percentage walvisstrandingen in april 2005-2018 aan de Zuid-Hollandse kust ten opzichte van het landelijke totaal.

Bijzonder was de gewone dolfijn bij Westenschouwen op de 16e. Het dier was opvallend mager en vertoonde merkwaardige spikkels op de huid. De maaginhoud is nog niet bekeken, maar gezien de uiterlijke kenmerken is dit dier verhongerd als gevolg van een ziekte.

Maandoverzicht mei 2018

Maandag, 4 juni 2018

Doorgaans is mei een van de rustigste strandingsmaanden van het jaar en dat is ook dit jaar het geval: er zijn 26 meldingen ontvangen, uitsluitend van bruinvissen. Het meerjarig meigemiddelde ligt met 39 een stuk hoger. Daarmee is mei 2018 het een van de stilste meimaanden geweest sinds 2003 (toen 11), met uitzondering van 2015, toen er maar 17 gestrande walvissen zijn gevonden. Uitschieter naar boven was mei 2013 met 121 meldingen!

De vondsten waren als volgt over het land verdeeld: Deltagebied 3 (waarvan 1 in de Oosterschelde), Zuid-Holland 3, Noord-Holland 5, Waddeneilanden 14 (Texel 2, Vlieland 4, Terschelling 2, Ameland 3, Schiermonnikoog 1, Rottumerplaat 2) en Friese vastelandskust 1. Aan lage aantallen van de Noord- en Zuid-Hollandse kust zijn we wel gewend en grilligheid qua aantallen strandingen in het Waddengebied klinkt ook niet onbekend, maar we moeten terug in de tijd tot januari 2011 om voor het Deltagebied nóg lager uit te komen dan 3 stuks (toen namelijk 1). Zelfs in uitbijtersjaar 2015, met een totaal van iets meer dan 300 strandingen, was er geen maand met slechts 3 meldingen uit deze regio.

Maandoverzicht juni 2018

Maandag, 16 juli 2018

Herinnert u zich juni 2017 nog? Dat was de junimaand met de meeste strandingen ooit, voor zover we weten uiteraard. In mei 2018 zaten we iets onder een gemiddelde van 1 bruinvis per dag. In juni 2018 is dit gemiddelde iets opgelopen, in lijn met andere jaren, maar het verschil is marginaal: er zijn deze maand 38 strandingen geregistreerd. Ter vergelijking: in juni 2017 waren er gemiddeld 2,3 bruinvissen per dag!

In juni dit jaar zijn 8 vondsten gedaan in de Delta, maar liefst 10 op de Zuid-Hollandse kust (in januari tot en met mei respectievelijk 0, 2, 5, 1, 3), 7 op de Noord-Hollandse kust en 12 op de Wadden (Texel 7, Vlieland 3, Ameland 1, Schiermonnikoog 1). Bijzonder was de vondst (op 10 juni bij Ter Heijde) van een dode bruinvis die bij het optillen een dood jong ter wereld bracht.

Naast de 37 bruinvissen kon in juni de tweede niet-bruinvis van dit jaar genoteerd worden (na de gewone dolfijn op 16 april) en wel een potvis. Deze staat uiteraard nog vers in het geheugen: het betreft de potvis die op 25 juni door de kustwacht werd ontdekt terwijl hij levend rondboorde ter hoogte van Den Helder en op 26 juni iets ten zuiden daarvan is overleden. Hoewel een potvis in de zomer bijzonder is, is het geen unicum: van de 72 Nederlandse potvisvondsten (hierbij enkele vondsten van losse botten niet meegerekend) dateren er 9 uit de maanden juni-juli. Augustus is de enige maand zonder potvismelding, maar uit andere Noordzeelanden zijn wel augustusvondsten bekend.

Het is onduidelijk hoe en waarom potvissen in de zomer in de Noordzee verzeild raken. Mannetjes trekken volgens de literatuur 'aan het begin van de zomer' naar het noorden om zich in de rijke (sub)Arctische wateren te goeden aan inktvissen en andere lekkernijen. In de winter trekken ze weer naar het zuiden. We weten nog uit het recente verleden dat er dan groepen in de Noordzee kunnen verdwalen als ze bij Zuid-Noorwegen per ongeluk linksaf slaan. In de zomer tijdens de noordwaartse trek is zo'n fout echter minder voorstelbaar. Mogelijk dat sommige potvissen blijven plakken in het diepe water aan de Noorse zuidkust en zo in de noordelijke Noordzee terechtkomen, maar nog altijd blijft dan de vraag waarom ze vervolgens weer zuidwaarts zwemmen. Nu was de potvis van juni dit jaar erg vermagerd, dus misschien had hij iets onder de leden en is hij daarom gedesoriënteerd geraakt. Toch leverde het pathologisch onderzoek geen duidelijke doodsoorzaak op anders dan longontsteking en die was misschien wel het gevolg van de verzwakking. Er zijn nog maar heel weinig zomerpotvissen onderzocht. Die van juli 2013 gelukkig wel: die was in goede voedingstoestand. De potvis van juni 2014 was niet meer te onderzoeken (vies drekje) en bij andere zomerpotvissen zijn in ons land bij het ontliden geen pathologen aanwezig geweest. Nu de potvisstand weer groeit, kunnen we waarschijnlijk vaker strandingen verwachten en hebben we de mogelijkheid om meer te weten te komen over het hoe en waarom van zomerpotvissen in de Noordzee.

Maandoverzicht juli 2018

Woensdag, 8 augustus 2018

In juli was het weer 'business as usual': een stijging van de strandingen ten opzichte van mei en juni en, gezien in de trend van 2018, een lager maandtotaal dan in andere jaren. Deze maand hebben we 51 meldingen ontvangen; gemiddeld over de julimaanden 2005-2017 waren dat er 69. We moeten zelfs terug tot 2010 om onder een maandtotaal van 51 uit te komen (toen 47, maar in 2009 58). Er zijn uitsluitend bruinvissen gemeld, niet ongebruikelijk voor juli. Sinds 2000 zijn er in de zomermaand slechts vier keer andere soorten gemeld: een witsnuitdolfijn in 2002, een gewone spitssnuitdolfijn in zowel 2010 als 2013 en eveneens in 2013 een potvis.

De Delta was dit keer 'goed' voor 21 meldingen (waarvan 3 in de Oosterschelde), Zuid-Holland 15, Noord-Holland 6 en het Waddengebied 9 (Texel 5, Terschelling 3, Ameland 1).

Maandoverzicht augustus 2018

Woensdag, 12 september 2018

Het meerjarige gemiddelde voor de maand augustus ligt op 77 strandingen. Dat hoge aantal (bijna 2,5 per dag!) wordt vooral veroorzaakt door het extreme jaar 2011, toen er 211 strandingen zijn gemeld. Exclusief dat jaar levert augustus gemiddeld 66 strandingen op, nog altijd iets meer dan 2 per dag. In augustus dit jaar zijn vrijwel evenveel bruinvissen gestrand als het meerjarig augustusgemiddelde, namelijk 68. Er zijn, net als vorige maand, alleen bruinvissen gemeld. In andere jaren was dat in augustus wel anders: zo waren er in augustus 2005-2017 bijzonderheden als bultrug (2010), noordse vinvis (2005), gewone vinvis (2011, 2013, 2014 en 2017), dwergvinvis (2005 en 2009), gewone spitssnuitdolfijn (2011 en 2017) en witsnuitdolfijn (2005).

Uit het Deltagebied zijn nu 16 bruinvissen gemeld (waarvan 2 in de Ooster- en 1 in de Westerschelde), van de Zuid-Hollandse kust 10, de Noord-Hollandse kust 24 en het Waddengebied 18 (Texel 11, Terschelling 2, Ameland 1, Schiermonnikoog 2, Rottumeroog 1 en vasteland van Groningen 1).

Maandoverzicht september 2018

Woensdag, 10 oktober 2018

Normaal gesproken pieken de aantallen gestrande bruinvissen in juli tot en met september, om daarna snel terug te zakken naar een minimum in november. Ook dit jaar lijkt daarmee overeen te komen, hoewel juli 2018 wat lager uitkwam dan het meerjarig gemiddelde. Augustus was ongeveer gelijk aan het meerjarig gemiddelde, september zit daar weer duidelijk boven met 76 strandingen (uitsluitend bruinvissen), tegen 60 gemiddeld. Dat zal veel te maken hebben gehad met de wind: zo zorgde de twee lagedrukgebieden die vanaf respectievelijk 5 en 18 september passeerden inderdaad voor een toename in de meldingen (8-9 september 13 dode bruinvissen en 22-25 september 24). Op de meeste andere dagen kwam het aantal niet boven 3 exemplaren per dag uit.

Uit het Deltagebied zijn 35 bruinvissen gemeld (waarvan 3 in de Oosterschelde), van de Zuid-Hollandse kust 11, de Noord-Hollandse kust 5 en het Waddengebied 25 (Texel 7, Vlieland 5, Griend 1, Terschelling 4, Ameland 5, Schiermonnikoog 1, Engelsmanplaat 2 en de Friese vastelandskust 1). Er zijn geen levend gestrande bruinvissen gevonden.

Maandoverzicht oktober 2018

Maandag, 5 november 2018

In oktober zijn 44 bruinvissen gestrand, evenveel als het meerjarig gemiddelde. Dat gemiddelde wordt sterk bepaald door extreem hoge aantallen in oktober 2011 (114 strandingen) en oktober 2017 (84). Naast deze uitschieters naar boven zijn er ook wel hele lage oktoberaantallen geconstateerd, bijvoorbeeld in oktober 2015 (17). Er zijn in oktober van dit jaar twee duidelijk gescheiden strandingsperiodes te onderscheiden: 1-9 oktober en 22-29 oktober. Daartussen zit een aaneengesloten periode van bijna twee weken zonder enige melding, met uitzondering van 1 bruinvis op de twaalfde. De strandingsperiodes vielen samen met periodes van aanlandige wind, die bovendien krachtig was vanaf de 18e (windkracht 5-7 Beaufort). Na 26 oktober draaide de wind naar oostelijke richtingen en was het weer over met de strandingen.

In het Deltagebied zijn 14 bruinvissen gestrand, in Zuid-Holland 9, in Noord-Holland 8 en in het Waddengebied 13 (Texel 5, Terschelling 2, Ameland 2, Rottumerplaat 1, Rottumeroog 1 en Friese vastelandskust 2). Andere soorten dan bruinvis zijn niet gevonden en er zijn geen bijzonderheden te melden.

Maandoverzicht november 2018

Woensdag, 12 december 2018

Er is iets aan de hand met de bruinvis. Normaal stranden er in november gemiddeld 30 op de Nederlandse kust, maar in november dit jaar waren het er maar ..... 6! In de overige jaren zijn het er in november altijd meer geweest dan 10, met uitzondering van 2000 (namelijk 1) en 2003 (8). Nota bene vorig jaar nog noteerden we meer bruinvisstrandingen dan ooit in november: 58. Alleen de toekomst zal leren of dit een gunstig teken is - er gaan er minder dood - of een slecht teken - er zijn er bij ons in de buurt minder. Uit de Delta is deze maand maar 1 bruinvis gemeld, van de Hollandse kust 3 en uit het Waddengebied 2 (Terschelling, Schiermonnikoog).

Bijzonder was uiteraard de levende griendie die op 18 november aanspoelde bij Egmond aan Zee. Er is links en rechts het nodige gespeculeerd over de relatie met strandingen van grienden elders in de Noordzee (Schotland, Engeland) en met de relatie tot het veranderde klimaat, of zelfs El Niño, maar daar lijkt vooralsnog geen enkele aanleiding voor.

Maandoverzicht december 2018

Zaterdag, 15 december 2018

Het zal, na de wel zeer rustige novembermaand, geen verbazing wekken dat ook december weinig spectaculair is verlopen. Ook al zijn er ruim twee keer meer meldingen ontvangen dan de vorige maand, het zijn er slechts 14, veel minder dan het meerjarig gemiddelde voor december, dat op 32 stuks ligt.

De Delta was in december goed voor 6 meldingen, de Hollandse kust voor 5 en het waddengebied voor 3 (Texel, Vlieland en Terschelling elk 1). Er zijn alleen bruinvissen gevonden en bijzonderheden waren er niet, of het moeten de vijf verscheurde dieren zijn geweest op de Maasvlakte, bij Den Haag en op de drie genoemde Waddeneilanden, mogelijk het werk van enkele grijze zeehonden.